

Ingemar Andersson,
Havs- och vattenmyndigheten

ArtDatabankens yttrande över "Mosaic – ramverk för naturvärdesbedömning i marin miljö", dnr 2132-17

Sammanfattning av ArtDatabanken:s synpunkter

Det framgår tydligt att ramverket Mosaic är resultatet av en lång process och ett omfattande arbete som grundar sig på god marin kompetens. ArtDatabanken ser dock en risk i att ramverket greppar över så mycket. Det omfattar mer än vad som ryms i rubriken "naturvärdesbedömning". I terrester miljö har metodiken för att bedöma naturvärden, och tillämpningen av det, successivt utvecklats under ca 100 år vilket idag ligger som grund för utmaningen att bedöma ekosystemtjänster och planera för grön infrastruktur. I Mosaic försöker man lösa hela kedjan från naturvärdesbedömning till bedömning av ekosystemtjänster och värdet för grön infrastruktur i ett slag. Frågan är om inte förekomstkartor och "naturvärdesbedömning" hade varit tillräckligt som ett första steg för att utveckla ett verktyg för naturvård i marin miljö. Att etablera och testa hur modellen kan fungera för att ta fram underlag för regional och lokal naturvärdesbedömning, värdekärnor och värdestrakter utan försök till jämförande poängsättning är ett tillräckligt beting. Med tanke på det osäkra underlag som finns för många marina miljöer och havsområden (vilket påpekas i rapporten) kan det uppfattas/riskeras att metodiken med föreslagen omfattning drar för stora växlar/slutsatser från ett begränsat underlag och därmed undergräver trovärdigheten eller möjligheten att etablera det.

Från ArtDatabanken har Christina Halling deltagit i referensgruppen för Mosaic. Christina har därför inte deltagit i författandet av remissvaret.

ArtDatabanken:s svar på remissens generella frågor om ramverkets funktionalitet och praktiska tillämpbarhet

1. *Struktur och innehåll – lätt och logiskt att förstå?*

Njae. Det omfattande materialet och många stegen gör att man lätt tappar tråden och överblicken. Den största kritiken ligger i att osäkerheten ökar/propageras för varje steg i processen. Metodik för val av kriterier och

naturvetenskapliga resonemang hade med fördel legat längre fram i materialet för att förstå grunden för naturvärdesbedömningen.

2. *Begrepp och definitioner – relevanta och tydliga?*

Oftast inte. Vissa av begreppen beskrivs bara hur de används, inte hur de definieras. Om inte definitionen är tydligt så är det inte lätt att förstå användningen, t ex: **"Ekologisk funktion: I rapporten är ekologisk funktion ett av kriterierna för att bedöma naturvärden i den grundläggande naturvärdesbedömningen. Kriteriet syftar till att bedöma naturvärden ur ett ekologiskt helhetsperspektiv"**. I detta exempel, vad är ekologisk funktion? Och vad är ett ekologiskt helhetsperspektiv? Vad ingår i "helhetsperspektivet", är t ex lustgasproduktion och mikrobiell diversitet med? Begreppen bör definieras tydligare och svepande formuleringar undvikas.

Det är också olyckligt att många begrepp i ramverket är nya istället för att använda etablerade begrepp när sådana finns inom naturvärden, t ex hur skiljer sig "ekologisk representativitet" från "representativitet" i traditionell/terrester naturvård? Vad är "ekologisk funktion" jämfört med "funktion" i art- och habitatdirektivet? Hur förhåller sig "abiotiska ekosystemkomponenter" till "strukturer" i art- och habitatdirektivet?

Om befintliga begrepp hade använts i större utsträckning hade det varit lättare att förstå och få en överblick över metodiken. Det finns också en risk att väsentliga nyckelbegrepp döljs bakom nya begrepp som är otydliga.

Avsnittet om abiotiska och biotiska ekosystemkomponenter (sid 12, bilaga 2) är omständligt formulerat och föreslås kortas. ArtDatabanken ifrågasätter relevansen i att skilja så starkt på abiotiska och biotiska ekosystemkomponenter. Arter/biota är knutna till substrat och strukturer/funktioner (ofta abiotiska komponenter) och tillsammans utgör de naturtyper. Risken med den skarpa skiljelinjen kan vara att potentiella livsmiljöer bedöms ha låga värden om inte "tillhörande" arter observeras.

3. *Val av kriterier – flödesschemat och dess ingående kriterier relevanta och tydliga?*

Det är bra att val av kriterier till stor del baseras på underlag framtagna inom internationell (IUCN, CBD) och nationell (Naturvårdsverket 2007 och 2014) naturvårdsteori. Bristen på koppling till de regelverk som i praktiken styr en stor del av naturvärden i länen och nationellt, d.v.s. art- och habitatdirektivet, samt Helcom och Ospar, riskerar dock att göra ramverket mindre relevant för nationellt och regionalt naturvårdsarbete.

4. *Viktningssystem – relevant och logiskt?*

Det finns en risk att bedömning och viktning i steg 1 och 2 kommer att omfatta många osäkerhetsfaktorer (expertgruppens kompetens, tillgången på relevant vetenskaplig litteratur, tillgången på data, hur väl bedömningen av ekosystemkomponenterna betydelse "anses" ha i aktuellt område jämfört med relaterat område). Det är otydligt hur osäkerheten kommer att preciseras till de olika delarna och framgå i slutresultatet. Resultatet av viktningen blir svårgenomträngligt och även om det är transparent hur den

gjorts så tenderar en slutbedömning, särskilt i form av poäng eller siffra, ofta att tolkas och användas som en sanning.

5. Avgränsning av värdekärnor och värdestrakter – relevant och logiskt?

Ja, men jämför med och harmonisera i så stor utsträckning som möjligt med hur begreppen används i terrester naturvård (se t.ex. Strategi för skydd av skog)

6. Kunskap, information som saknas, bör tas med?

Det framgår inte hur Mosaic tillgodoser behoven för art- och habitatdirektivets naturtyper eller utpekade habitat/biotoper inom Helcom och Ospar. På sidan 16 står följande ” Bland annat har Europeiska kommissionen meddelat att vägledning för att stödja utvecklingen av grön infrastruktur ska användas för att sammanlänka Natura 2000-områden bättre (Europeiska kommissionen 2017b)”. Detta förutsätter att dessa områden lyfts fram inom naturvärdesbedömningen och att dess roll förtydligas.

7. Fortsatt utveckling viktig att prioritera?

Om ramverket ska bli ett verktyg i det praktiska naturvårdsarbetet bör kopplingen till art- och habitatdirektivet och dess naturtyper utvecklas. ArtDatabanken föreslår också att det förtydligas hur man kan använda delar av verktyget, t.ex de delar som omfattar framtagande av förekomstkartor, naturvärdesbedömning och identifikation av värdekärnor, utan att använda hela ramverket.

ArtDatabankens svar på den specifika frågan om internationella konventioner

Inom Helcom och Ospar (regionala kommissionerna) listas arter och habitat/biotoper som Sverige, via rekommendationer skrivit på att ta hänsyn till. I arbetet ingår att se hur väl dessa arter och habitat/biotoper faller ut när den grundläggande naturvärdeskartan görs.

ArtDatabanken ser inte av materialet hur utpekade habitat/biotoper inom Helcom och Ospar kommer att falla ut när den grundläggande naturvärdeskartan görs. Det vore önskvärt att det förtydligades inom ramverket.

Beslut om detta yttrande har fattats av Lena Tranvik, programchef efter föredragning av marin naturtypsansvarig Anna Westling.

Lena Tranvik

Anna Westling